Cărţi româneşti vechi tipărite la Buda aflate în colecţiile Bibliotecii „Teleki-Bolyai" din Târgu-Mureş

Dr. MONICA AVRAM
Biblioteca Judeţeană Mureş
Dr. FLORIN BOGDAN
Muzeul Etnografic Reghin

Abstract

Old Romanian Books Printed in Buda from the Collections of „Teleki-Bolyay" Library from Târgu-Mureş

„Teleki-Bolyai" Library from Târgu-Mureş is a documentary library par excellence, one of the most important institutions of profile from Romania. Initially established by the private library of count Teleki Sámuel, it were also added to it throughout time other book funds: the fund of the Reformed College, the fund of the Roman-Catholic Gymnasium, the fund of the Franciscan monastery from Călugăreni or the funds of the Protestant gymnasiums from Cristuru Secuiesc and Orăştie.

From the point of view of the Romanian books printed in Buda and part of the collections of the Mureş library, we are dealing with 27 printed books (including here also the six books printed in Pest), representing 21 titles, both laic works and works debating religious themes; there are also titles belonging to the Transylvanian School.

Keywords: *Teleki Library, Buda, Pest, old Romanian book, Petru Maior*

Biblioteca „Teleki-Bolyai" din Târgu-Mureş este una dintre cele mai importante instituţii de profil din România, o bibliotecă documentară prin excelenţă. Constituită, iniţial, din biblioteca particulară a contelui Teleki Sámuel, acesteia i s-au adăugat de-a lungul timpului şi alte fonduri de carte: fondul Colegiului Reformat, fondul Gimnaziului Romano-Catolic, fondul mănăstirii franciscane de la Călugăreni sau fondurile Gimnaziilor protestante de la Cristuru Secuiesc şi Orăştie.

BDD-A30277 © 2012 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:01:09 UTC)

Astăzi, biblioteca găzduieşte un număr de peste 200.000 de volume de carte, între care se află incunabule, cărţi rare, cărţi româneşti vechi şi manuscrise de o deosebită valoare. Cartea românească veche prezentă în fondurile Bibliotecii „Teleki-Bolyai" însumează un număr de 179 de titluri, reprezentând 227 de exemplare de carte. Din punctul de vedere al interesului manifestat de noi în materialul de faţă, referitor la cărţile româneşti tipărite la Buda aflate în colecţiile bibliotecii mureşene, avem de-a face cu un număr de 27 cărţi tipărite (incluzând aici şi cele 6 cărţi tipărite la Pesta), reprezentând 21 de titluri.

Cea mai veche tipăritură de Buda care se regăseşte în Biblioteca „Teleki-Bolyai" din Târgu-Mureş este un exemplar al lucrării lui Samuil Micu şi Gheorghe Şincai, ***Elementa linguae daco-romanae sive valachicae*** (Buda, 1805),[1] exemplarul fiind complet, legat în piele şi se află într-o stare de conservare bună. Cartea nu prezintă însemnări manuscrise, însă în interiorul copertei faţă are aplicat ex-librisul contelui Teleki Sámuel: *Ex Bibliotheca Sam. S.R.I. Com. Teleki de Szék*, volumul făcând parte din fondul original Teleki.

Interesantă este şi lucrarea lui George Constantin Roja, ***Cercetări asupra românilor de dincolo de Dunăre*** (Pesta, 1808),[2] lucrare tipărită în limbile germană şi greacă (ediţie bilingvă), fiind una dintre primele încercări de sinteză a istoriei aromânilor. Cartea este completă, aflându-se într-o stare de conservare bună. Exemplarul provine din fondul original Teleki, prezentând în interiorul copertei faţă ex-librisul acestuia: *Ex Bibliotheca Sam. S.R.I. Com. Teleki de Szék*.

Lucrările de seamă ale membrilor Şcolii Ardelene nu lipsesc din bogata colecţie a bibliotecii târgumureşene; astfel întâlnim două exemplare

[1] Cota: To - 1413/c; BRV II, nr. 687, p. 464-466. Informaţii despre acest exemplar şi la Carmen Munteanu, ***Cărţile Şcolii Ardelene în colecţiile fondului Teleki-Bolyai al Bibliotecii Judeţene Mureş***, în ***Libraria***, III, 2004, p. 39.

[2] Cota: To - 3476 b/ coll 1; ***BRV*** II, nr. 753, p. 537-538.

BDD-A30277 © 2012 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:01:09 UTC)

din lucrarea lui Petru Maior, ***Didahii*** (Buda, 1809).[3] Ambele exemplare sunt colligate cu ***Propovedanii la îngropăciunea oamenilor morţi*** (Buda, 1809).[4] Primul colligat[5] provine dintr-un anticariat din Târgu-Mureş, fiind achiziţionat în anul 1966, partea cu ***Propovedaniile*** având, la pagina 111, un ex-libris: *Nicolau Moldovan*. Ambele lucrări sunt întregi, în stare de conservare bună. Cel de-al doilea colligat[6] prezintă volume întregi, în stare de conservare bună, provenind din Biblioteca Colegiului Reformat din Sighetu Marmaţiei. Partea cu ***Didahiile*** prezintă şi câteva note manuscrise, în interiorul copertei: *Senioris Basilius Tivadar onorandum, Lipcseiy Antonii mpria* (litere latine). De asemenea, pe foaia de titlu există o altă însemnare care ne oferă preţul la care a fost achiziţionată cartea în anul 1811: *[…] 10 Rft. 1811.*

Lucrarea de căpătâi a lui Petru Maior, ***Istoria pentru începutul românilor în Dachia*** (Buda, 1812)[7] se regăseşte, de asemenea, în două exemplare. Primul dintre acestea[8] are lipsă paginile 203, 204, 335-338, având o stare de conservare satisfăcătoare; volumul a fost achiziţionat dintr-un anticariat din Bucureşti, în anul 1961. Prezintă numeroase însemnări manuscrise. În interiorul copertei faţă este următoarea însemnare: *La Borsec am dat pentru cai 4 f[florini]. La […] Gitrău [Ditrău?] […] 13* (litere chirilice), urmată de un text în limba maghiară: *Egy font szalam 24 x 3 kenyer […] 54 x […].*

În continuare, avem o însemnare care plasează volumul în prima jumătate a secolului al XIX-lea la Abrud (judeţul Alba): *În anul 1831 17 zile august dimineaţa la 5 ceasuri au fost la Abrud potop de către Negrileasa hotarul Buciumilor cât au fost jumătate de oraş în primejdie, au rupt garduri, căsi, grajduri iară în partea de către vale toate grădinile le-au noroit şi prin căşi s-au băgat şi multă pagubă*

[3] ***BRV*** III, nr. 766, p. 10-12. A se vedea şi Carmen Munteanu, ***op. cit.***, p. 42.

[4] ***BRV*** III, nr. 765, p. 6-10.

[5] Cota: 29.256 / coll. 1-2.

[6] Cota: 08815 coll. 1-2.

[7] ***BRV*** III, nr. 809, p. 57-61. A se vedea şi Carmen Munteanu, ***op. cit.***, p. 42.

[8] Bo - 20.725

BDD-A30277 © 2012 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:01:09 UTC)

au făcut. S-au scris în Abrud anul ziua mai sus sămnată Antonie Cutean (litere chirilice). Însemnările continuă şi pe foaia de gardă 1: *Dintră cărţile lui Vasilie Raţ* (litere chirilice). *Şardu Parochia întoarsă. 1836 - suflete s-au aflatu 1025 în anul 1865* (litere latine). *Această Istorie iaste a mea cel mai jos iscălit şi am cumpărat-o cu bani drepţi 36 arginţi […] de la Jurca Evu din Valea Albă la anul [1]845 Şard au[gust] anno 1845 Vasilie Raţ, cantor unit Nemes Szemion* (litere chirilice). *Demitrie A.* (litere latine).

Pe verso-ul foii de gardă găsim o altă însemnare foarte interesantă: *Însămnarea staţiilor din Abrud că când la anul 1827 am călătorit la Viena sau Beci: Abrud, Zlagna, Tiiuş, Aiud, […] Torda, […], Cluj, Gilău, Banfi Huniad, Ciucea, Răcătău, Borodul Mare, Aleaşdul, Tileacul, Oradea Mare […] Arcandul, […] Varad, Kartrag oraş, Kis Uj Szálás, Török Sz Miklos, Solnok aici am trecut Tisa pe pod stătător, Abony, Czegled de aici începe […] Piliş [?] aici au omorât groff Belesznai pe tatăl la care i-au luat capul în Peci, Pest, Buda aici m-am scăldat în feredeu de marmoră, Neszmélly aici se află vin bun, Szöny aici am trecut Dunărea pe pod zburător la Komarom, Pojony aici am trecut Dunărea pe pod făcut pe 52 de luntre, Neidorf, Nennburg aici în fabrica duhanului, Altenburg […], Viena Bets numai să ai bani mulţi poţi mânca şi a te plimba prin Prater, Şonbrun, Luxenburg, Auguste Grădini Împărăteşti […] dar de un ceas 1 f[lorin]* (litere chirilice). Pe foaia de titlu mai întâlnim două posibile însemne de proprietate a cărţii: *Enea Bota paroh protopop. Dr. Karleş* (litere latine).

Cel de-al doilea exemplar al ***Istoriei*** lui Petru Maior[9] este incomplet, lipsesc paginile 337-338, se află în stare de conservare bună, provenind dintr-un anticariat bucureştean, fiind achiziţionat în anul 1963. Conform însemnărilor manuscrise, cartea a circulat în arealul judeţelor Hunedoara şi Mureş [?]. În interiorul copertei faţă avem un însemn de proprietate: *Ioann Herlia paroh* (litere latine), urmat de un altul pe foaia de gardă 1: *Gheorghe Drutăşiu cantor la Chiher 1836* (litere chirilice), localitatea putând fi identificată ca fiind Chiherul de Jos sau Chiherul de Sus (jud. Mureş). Personajul din prima însemnare mai apare şi pe foaia de gardă 2: *Ex libris Iohannis Herlia Dis-unittus Parochus in Paro Felkenyér in iahre Ch. 843 monaty May am 12 ten* (cu

[9] Cota: 21641.

BDD-A30277 © 2012 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:01:09 UTC)

litere latine) - localitatea a fost identificată ca fiind Vinerea (judeţul Hunedoara).

O altă carte care a fost tipărită la Buda şi a ajuns în fondurile bibliotecii din Târgu-Mureş este şi ***Viaţa şi pildele lui Esop*** (Buda, 1812).[10] Exemplarul este complet, având o stare de conservare bună, fiind achiziţionat dintr-un anticariat din Bucureşti în anul 1970. Pe verso-ul foii de titlu prezintă următoarea însemnare manuscrisă: *[…] Prin porunca […] cu no. 1600 se face cunoscut […] pentru găsirea a doi arestaţi ce au fugitu de la temniţa Giurgiului şi găsindu-să să […] în bună pază la […] spre punere la cale ca acum să trimiţă răspunsul de […] 1834 nov. 31* (litere chirilice).

În două exemplare s-a păstrat şi lucrarea lui Costin Toma, ***Observări asupra statisticei lui Scwartner Márton*** (Pesta, 1812).[11] Primul exemplar[12] este colligat cu lucrarea lui George Constantin Roja, ***Cercetări asupra românilor de dincolo de Dunăre*** (Pesta, 1808), fiind un exemplar complet, cu o stare de conservare bună, ce provine din fondul original al contelui Teleki, conform ex-librisului de pe copertă: *Ex Bibliotheca Sam. S.R.I. Com. Teleki de Szék*. Cel de-al doilea exemplar[13] este, de asemenea, complet, în stare de conservare bună, provenind din biblioteca Liceului Romano-Catolic din Târgu-Mureş.

De acelaşi autor este şi următorul titlu tipărit la Pesta, ***Discuţie cu „Vaterländische bläter”*** (Pesta, 1812),[14] lucrare în limba latină, prezentă tot în două exemplare. Primul exemplar[15] este complet, având o stare de conservare bună, provenind din fondul original Teleki, aşa cum arată şi ex-librisul aplicat în interiorul copertei faţă: *Ex Bibliotheca Sam. S.R.I. Com. Teleki de Szék*. Cel de-al doilea exemplar[16] este complet, în stare de

[10] Cota: O - 31387; ***BRV*** III, nr. 816, p. 70-71.
[11] ***BRV*** III, 806, p. 56.
[12] Cota: To - 3476 b/coll. 2.
[13] Cota: 06966 coll. 2.
[14] ***BRV*** III, nr. 805, p. 56.
[15] Cota: To - 3476 / d.
[16] Cota: 06966, coll. 2.

BDD-A30277 © 2012 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:01:09 UTC)

conservare bună, provine din Biblioteca Liceului Romano-Catolic din Târgu-Mureş.

Din lucrările lui Petru Maior întâlnim şi un exemplar din ***Animadversiones*** (Buda, 1814),[17] lucrare de 40 de pagini, în limba latină, păstrată în stare de conservare bună, provenind din fondul original Teleki, având aplicat ex-librisul: *Ex Bibliotheca Sam. S.R.I. Com. Teleki de Szék*.

Urmează alte două lucrări ale lui Petru Maior. Prima dintre ele este ***Reflexiones*** (Pesta, 1815),[18] volum de 38 de pagini, tipărit în limba latină, păstrat în stare bună de conservare, a cărui proveniență este fondul original Teleki, cu ex-librisul: *Ex Bibliotheca Sam. S.R.I. Com. Teleki de Szék*. Cea de-a doua este ***Contemplatio in valachicam anticriticam*** (Buda, 1816).[19] Cele două exemplare păstrate sunt complete, fiind în stare de conservare bună, având ca proveniență, primul exemplar, fondul original Teleki,[20] cu ex-librisul: *Ex Bibliotheca Sam. S.R.I. Com. Teleki de Szék*, iar cel de-al doilea exemplar[21] provine din Biblioteca Liceului Romano-Catolic din Târgu-Mureş.

Ultima lucrare care îl are ca şi autor pe Petru Maior şi care se regăseşte în fondurile Bibliotecii „Teleki-Bolyai" este ***Ortographia romana sive latino-valachica*** (Buda, 1819).[22] Lucrarea, care a cunoscut o reeditare imediată, în anul 1825, ca parte introductivă a ***Lexiconului*** de la Buda (1825), este prezentă într-un exemplar complet, în stare de conservare bună, fiind achiziționat dintr-un anticariat din Bucureşti în anul 1964.

Cartea lui Montan Georg, ***Kurzgefaste Geschichte der Walachischen nazion*** (Buda, 1819),[23] este prezentă într-un exemplar

[17] Cota: To - 3476/d, coll. 3; BRV III, nr. 854, p. 105-106. A se vedea şi Carmen Munteanu, ***op. cit.***, p. 40.

[18] Cota: To - 3476/d coll. 5; ***BRV*** III, nr. 880, p. 122-123. A se vedea şi Carmen Munteanu, ***op. cit.***, p. 40.

[19] ***BRV*** III, nr. 912, p. 152. A se vedea şi Carmen Munteanu, ***op. cit.***, p. 40.

[20] Cota: To - 3476/d, coll. 6.

[21] Cota: 06966 coll. 3.

[22] Cota: Bo - 22507, coll. 2; ***BRV*** III, nr. 1039, p. 299-304.

[23] Cota: 08677; ***BRV*** III, nr. 1042, p. 308-309.

BDD-A30277 © 2012 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:01:09 UTC)

complet, în stare bună de conservare, provenind din Biblioteca Colegiului Reformat din Sighetu Marmaţiei.

Având ca sursă de inspiraţie ***Gramatica*** lui Ianache Văcărescu din 1787 (fie ediţia de Râmnic, fie cea de Viena), precum şi cea a lui Ioan Molnar Piuariu publicată la Viena în anul 1788, Andreas Clemens publică lucrarea ***Walachische sprachlehre für deutsche*** (Buda, 1821),[24] ajunsă în fondurile bibliotecii din Târgu-Mureş într-un exemplar complet,[25] în stare de conservare bună, originea exemplarului regăsindu-se în biblioteca Colegiului Reformat din Sighetu Marmaţiei. Pe foaia de titlu s-a păstrat un ex-libris manuscris: *Lövei Klára.*

Una dintre cele mai importante cărţi româneşti care a fost tipărită la Buda este ***Lexicon româno-latino-ungaro-german*** (Buda, 1825),[26] cunoscută şi sub titlul de ***Lexiconul de la Buda***. Exemplarul de la Biblioteca „Teleki-Bolyai"[27] a fost achiziţionat din anticariat în anul 1964, din Bucureşti. Exemplarul este aproape complet, lipsind paginile 579-580, starea de conservare fiind bună; volumul are inclus şi studiul lui Petru Maior, ***Ortographia romana sive latino-valachica***, urmat de ***Dialog pentru începutul limbii române întră nepot şi unchiu***. Pe foaia de titlu prezintă un ex-libris manuscris: *I. Cionca* (litere latine).

Tot în tipografia de la Buda au fost tipărite şi lucrările lui Dinicu Golescu, exemplare ale acestora regăsindu-se şi în biblioteca târgumureşeană. ***Însemnare a călătoriei mele*** (Buda, 1826)[28] a fost achiziţionată dintr-un anticariat din Bucureşti, în anul 1964, fiind vorba despre un exemplar complet în stare de conservare bună. Pe interiorul copertei faţă prezintă următoarea însemnare manuscrisă: *Multe şi mari minuni i s-o fi părut lui Niculaie Golescu şi multe şi mari progrese ni s-o fi părut că am realizat*

[24] ***BRV*** III, nr. 1115, p. 373-374.

[25] Cota: 08595.

[26] ***BRV*** III, nr. 1240, p. 460-464. A se vedea şi Carmen Munteanu, ***op. cit.***, p. 42.

[27] Cota: 22.507, coll. 1.

[28] Cota: O - 20729; ***BRV*** III, nr. 1276, p. 492-495.

BDD-A30277 © 2012 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:01:09 UTC)

de atuncea, dar nu cu multu ne-am ridicat din starea în care zăceam atunci Virgilius Dragnea (litere chirilice).

Cea de-a doua lucrare este ***Adunare de pilde*** (Buda, 1826),[29] exemplarul este complet şi în stare de conservare bună fiind achiziţionat, în anul 1970, dintr-un anticariat din Bucureşti; pe foaia de titlu prezintă o însemnare manuscrisă: *Sz. Thomae* (litere latine).

Tot prin achiziţii din ce-a de-a doua jumătate a secolului al XX-lea au ajuns în bibliotecă şi ***Octoihul cu Catavasier*** (Buda, 1826),[30] colligat cu ***Tipiconul*** (Buda, 1826),[31] volumul fiind achiziţionat din anticariat în anul 1972, din Timişoara; ambele tipărituri sunt complete şi se află într-o stare de conservare bună.

Octoihul cu Catavasier prezintă şi o serie de însemnări manuscrise, după cum urmează: foaia de gardă 1 *Gligorie Kurian 18 IV 1904* (litere latine); foaia de gardă 2 *G. Kurian ajutor de cantor Anul 1921 31 XI* şi *Gligorie Curea cantor şi epitrop 1932* (litere latine); foaia de titlu *P. Costin*, *Souvenire de la elevul de cl. IV liceu din Caransebeş Buga M. în ziua 3-a a Sf. Macavei A. 38* (litere latine); f. 48 v. *Ioan Nicolae Miron* (litere latine); f. [5] *Preot Dr. Gh. Cotoşman* (litere latine); foaia albă 2 v. *Popoviciu Ioan din Ohabiţa* (litere chirilice); foaia albă 2 v. *Popovici Grigorie din Ohabiţa în 1 ianuarie 1843* (litere chirilice); *Petru Popovicu* (litere latine); *Aldohovici Petru din Sermeş* (litere chirilice); *Scris-am eu Nicolae Adam* (litere latine); foaia albă 2 v. *Scris-am eu robul Domnului Gheorghie Popovici din satul Ohabiţa şi însămi scris întru această dumnezeiască carte care spre aducere aminte fiind m-au hirotonisit de deacon prea sfinţitului domn episcope Ştefan Popovici în 26 octomvrie şi desăvârşit preot în 27 a lunei iarăşi acesteia [1]848. Dat în Ohabiţa în 10 ianuarie 1849. Popovici Gheorghie administratorul Parohii Valeadeni* (litere chirilice); f. 52 v. *În anul acesta în ziua lunii lui ianuar [1]847 în 6 am săvârşit slujba sfinţirii apei înaintea sf[intei] cruci lângă apa Pogoniciului care fostă rădicatu pre timoul anilor trecuţ 1775, precum […] să află scris în luna lui s[e]p[tem]vrie 23 de zile […] cătră chepetul vieţii mele […] fost de vrâsta anilor 66*

[29] Cota: O - 31386; ***BRV*** III, nr. 1274, p. 489-491.
[30] Cota: O - 33425 coll. 1; ***BRV*** III, nr. 1284, p. 514-516.
[31] Cota: O - 33425 coll. 2; ***BRV*** III, nr. 1292, p. 523.

BDD-A30277 © 2012 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:01:09 UTC)

împliniţ Ionaşcu parohul (litere chirilice); f. 129 v. *D[omnul] Proto[pop] Lazar Radak s-au ştăluit de 1 ianu[a]r[ie] [1]1844 slujind eu înprăună cu dânsul, şi cu cei 5 preoţi Simeon Ionaşcu în Ohabiţa* (litere chirilice).

Ca şi în cazul ***Octoihului cu Catavasier***, şi ***Tipiconul*** ne oferă câteva informaţii referitoare la zona în care a circulat, prin intermediul însemnărilor manuscrise. F. [3] *Gligorie Kurian* (litere latine); foaia de titlu v., f. 2 *Pre această faţă albă a Tipiconului acestuia carele iastă a sfintei bisearici a Ohabiţiivoesc a scrie câtă ceva, care-n ce vor fi după mine următori nepoţ şi strănepoţi, dar încă şi învăţăcei, căutând cele de trebuinţă şi ajungând la această scrisoare, socotesc că nu să vor lenevi a nu o ceti de o cele din bătrâneţă trecute răzmeriţi şi primejdii, eu umblând pin sate pentru ispovedanie prin bisearici şi aflând câtă ceva prin cărţi scris mi s-au fost spre mângăiere după am văzut de cui anu iastă bisearică făcută cine au fost preoţ şi alţ anumiţ tuturor, aşadar şi eu voi începe a scria mai întâi; şi pre scurt adecă răzmeriţa cu turcu au fost la anul [1]788 toamna s-au început pri la noi din 9 septăvr[ie] şi au ţinut 3 săptămâni însă mai nainte lagărul şi bătaia la Slatina fiind şi împăratul Iosif cu trupul lui cu oasta, pre carele singur tata meu mergând pe acolo cu cele de trebuinţă l-au văzut mergând acolo prin oastă călare pre un cal alb curt dar ţico. Groaznică bătaie cu turcii multă trupă de om au perit, şi dintru ai noştri şi dintră turci până ce au fost şăzând morţi ca groşii cei răsturnaţi de vânt prin pădure, în toate zilele neîncetat să auza de aici pocnetul tunurilor ca cum ar fi fost cât de aproape, deci văzând turcii că nu pot învinge pre împăratul nostrum, au trimis cărţi la al lor împărat, şi au rădicat această trupă de oastă şi i-au trimes să ia scaunul cel împărătesc, deci văzând generari ce turci meşteşugesc, cu de grab au scris cărţ aici la împăratul în lagăr unde s-ar fi bătând şi văzându-să încă tot mare primejdie; amu au făcut întru adâncul nopţii, au poruncit oaştilor sale şi cu toţ au întors şi au alergat, pentru apărarea sa scaunului său şi pre noi ne-au lăsat supt picioarele vrăjmaşilor săi spre s-a dus şi spre robie şi spre amărâtă sărăcie, întorcându-să împăratul cu ai săi când au fost prin Caransebeş într-o duminică dimineaţa, au poruncit de au dat foc la tot oraşul şi nu au rămas nici o casă nearsă, nici cazarmă, nici o magazină de hrană, de fân, de lemne, prefontărie, solniţii; toate acestea în praf şi în cenuşă s-au prefăcut; deci văzând noi atâta fum cât s-au întunecat soarele şi atâta grozăvie de foc, iastă nu mai de grab să făcu stricare de la un om ce au fost suit pre deal să vadă şi mai bine focul zicând cu glas tare, fugiţi fugiţi oamenilor sosesc turcii atunci oamenii mărturară ameţiră de frică şi începuţră a ţipa şi a*

BDD-A30277 © 2012 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:01:09 UTC)

să văita şi muiată lacrimi a vărsa cu mic cu mare, şi începură a lua care ce din casă nescai uoale bucate vasă care avură car de car, care pre cai care prăjugul boilor şi pre vaci, care în spatele sale căci de cei mici, , pre cei mai tărişori de mâni îi trăgea şi la pădure au fugit, şi într-un ogaş în hotarul Kuzniţii cei zic Liscov sau Strane acolo au fost în sate adunat 1. Rugi 2. Ohabiţa 3. Dăliniţa 4. Apadia 5. Veleadeni (litere chirilice); f. 48 v. *În anul [1]846 noev[rie] 3 s-au făcut inştălaţia fiului şi nepotului meu Ioann, care în Dălineşti s-au aşezat paroh în locul socrului său Nicolae Petrovici, fiind eu rânduit de D[omnul] proto[pop] Radac să slujesc în locul lui ca nicealnic, din Caransebeş Georgie Androvici, şi Ioann al meu nepot, cu mama după slujbă s-a rădicat de nou paroh 6 oameni anumiţ Ioann Chincear, Nicolai Bişte, Simeon Crina, Martin Trandafir, Pătru Dumitru, Costa Tinca, am scris pentru ţinerea de minte în Ohabiţa 5 noemv[rie] [1]846. Simeon Ionaşcu* (litere chirilice); f [3] v. *La sfârşitul anului [1]843 decemv[rie] 20 am scris eu robul domnului cu mână de pământ mâna că din lege subscris ca bine să să poată şti cu adevărat; căci în anul [1]826 s-au prădat satul Ohabiţa sub spanul [?] domnului Ioann Manuigi din vestită şi de toată lauda vrednică cetate a Vieni sau a Beciului; iară în anul [1]827 iulie 28. 29 şi 30 a lunii aceştii s-au făcut instălaţie fiind domnii cei mai […] chepetenie biceişpan Ignatie Lovrstici 2. Arhimandrit nemţesc din Timişoara pastori […] din Săbeş, D[omnul] proto[pop] Ioann Thomici […] şi alţ mai mulţ, fiind eu anul vieţii mele 46. Iară spre ştiinţ s-au scris în Ohabiţa Simeon Ionaşcu* (litere chirilice); f. 62 v. *Carol a II împărat şi rege România mare Anul D[omnu]lui 1930 suvenire Curea* (litere latine); f. 64 v. *Curea Gligorie cantor souvenir 1931, 1932* (litere latine); f. [1] *Anul 1930 suvenire Curea subcantor* (litere latine).

Tot din anticariat, din Bucureşti, în anul 1964, s-a achiziţionat şi lucrarea lui Thomas Thornton, ***Starea Valahiei şi a Moldaviei*** (Buda, 1826).[32] Exemplarul este complet şi se află într-o stare de conservare bună, având şi unele însemnări manuscrise. Pe foaia de gardă 1: *Această carte este a lui Ioan Iacobb din Cacova* (litere chirilice şi latine); *No[a]ptea la anii 1864 în 25 zile au datu u[n] viscol au ţinutu până la 1 aprilie 1864 Iacobb* (litere latine); f. 99 *Şi aceasta dintre ale lui Ion Socean din […] 1828 aug[u]st 15* (litere chirilice).

[32] Cota: Bo - 22516; ***BRV*** III, nr. 1291, p. 518-523.

BDD-A30277 © 2012 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:01:09 UTC)

Ultima lucrare tipărită la Buda în intervalul a ceea ce este considerat carte românească veche, până în anul 1830, şi care se regăseşte în Biblioteca „Teleki-Bolyai" este cea a lui Johann Gottlieb Heineccius, ***Elemente de filosofie, logică şi etică*** (Buda, 1829),[33] în traducerea lui Eufrosin Poteca. Exemplarul de la Târgu-Mureş a fost achiziţionat în anul 1972 dintr-un anticariat din Cluj-Napoca, fiind un exemplar incomplet (lipsesc paginile 207-208, 385-388), aflat într-o stare de conservare satisfăcătoare. Cartea prezintă şi câteva însemnări manuscrise: interiorul copertei faţă *Kötetett Ávrám Iános altal tulajdon kölcségen [1]847* (limba maghiară), în traducere *Volumul a fost legat pe cheltuiala lui Avram Ioan [1]*847; interiorul copertei spate *A lui Alpám Iános* (litere latine); foaia de gardă 1 *Ioannis Avrám 1849* (litere latine); *N. Avram docinte în Slatina*; *În anul 1849 iulie 29 vineri la 3 oare după amiazăzi au sosit moscalul în Chişiineu când au venit în urma taberii ungureşti a lui Nagy Sándor şi Görgey* (litere chirilice); foaia de titlu ştampilă *Sigisog Alexa Sincaiana 1880*; p. 303 *Preţul 2 fl[orini] argint* (litere chirilice).

Prezentul material este o continuare a cercetării începute în anul 2011 asupra fondului de carte românească veche din Biblioteca Teleki-Bolyai din Târgu-Mureş şi concretizată până în momentul de faţă prin publicarea unui material ştiinţific cu privire la prezenţa tipăriturilor blăjene din biblioteca târgu-mureşeană, scopul final fiind acela de verificare a tuturor cărţilor româneşti vechi, reevaluarea acestora, clasarea lor în Patrimoniul Cultural Naţional al României şi tipărirea unui catalog colectiv care să cuprindă atât exemplarele de carte românească veche aflate în Biblioteca „Teleki-Bolyai," cât şi cele care se găsesc în cadrul secţiei documentare a Bibliotecii Judeţene Mureş, de care aparţine şi biblioteca mai sus menţionată.

[33] Cota: O - 33495; ***BRV*** III, nr. 1420, p. 628-630.

BDD-A30277 © 2012 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:01:09 UTC)